

Майстер панорамного живопису

(до 160-річчя з дня народження Франца Рубо)

Ярмолинецька центральна районна бібліотека

Краєзнавчий відділ

Майстер панорамного живопису

(до 160 - річчя з дня народження Ф. Рубо)

Ярмолинці, 2016

ББК

М 14 Майстер панорамного живопису: до 160-річчя з дня народження Франца Олексійовича Рубо / укладач В. Москаленко. – Ярмолинці, 2016. – 16с.

В даному посібнику подано життєвий і творчий шлях видатного художника, майстра станкового живопису Франца Рубо, який залишив слід в Ярмолинцях своїм першим полотном «Вулиця в Ярмолинцях».

Франц Олексійович Рубо́ родився 5 червня 1856 в Одесі у сім'ї французьких переселенців із Марселя. Батько був книгопродавцем, а мати мала свій дім моделей. Ще з раннього дитинства у хлопчика виявився великий хист до малювання. Першу освіту одержав в Одеській гімназії, у 1865—1877 роках навчався в Одеській рисувальній школі, а в 1878—1883 рр. — у Баварській (мюнхенській) Академії мистецтв. Наставником його був видатний художник Йозеф Бранд.

Спеціалізувався в батальному живописі, водночас (як і багато художників-баталістів того часу) звернувся до мистецтва широкоформатних панорам, які дають завдяки поєднанню картини з тривимірним макетом ілюзію відтворення історичної події, що начебто відбувається на очах у глядача. У період навчання у Баварській академії художник щоліта відвідував Росію, щоб відправитись подорожувати по Україні, Середній Азії, Кавказу.

В 1882 році живописець побував у маленькому містечку Ярмолинці Подільської губернії.

В той час у Ярмолинцях проходили великі ярмарки Петропавлівський та Михайлівський. На яких щорічно не тільки продавали чудових робочих та спортивних коней, а ще й влаштовували кінні змагання, виставки жеребців. Напевне що любов до коней спонукала приїхати Ф. Рубо в далеке подільське містечко. Саме тут він створив свою картину “Вулиця в Ярмолинцях” – одна з перших творів на побутову тематику, написану в 1882 році і виставлену на виставці в Петербургській Академії.

Художник на картині відтворив один з куточків української провінції: вулиця містечка Ярмолинці, де коло заїздного двору «Одеса», товстий купець продає свій товар привезений на підводі, що стоїть поруч запряжена двома кіньми. Проходить звичайне сіре, провінційне життя. Ніби притулившись один до одного стоять старі будиночки з перекошеними дахами. На другому плані виблискують позолотою купола церквушки. По розїздженій дорозі повільно просувається підвода з сіном. За нею йде літній селянин з мішком за плечима. Одинокі, маленькі фігурки людей майже загубилися серед неприглядного простору.

Картина «Улиця в Ермолинцах Подольской губернии» отримала високу оцінку Ради професорів Академії і схвальні відгуки публіки. За картину Ф. Рубо отримав

№ 173
И. Рубо

**ИМПЕРАТОРСКАЯ
АКАДЕМИЯ ХУДОЖЕСТВЪ**

ВЫСТАВКА ХУДОЖЕСТВЕННЫХЪ ПРОИЗВЕДЕНІЙ 187 ГОДА.

Фамилія, имя и отчество Автора Францъ Алексѣевичъ Рубо.
(Французъ, рожд. в. 1811 г.)

Званіе Художникъ, Королевской Гравюрскаго Академіи
в. 1838 г.

Мѣсто жительства Вотомскъ. (отомскъ в. Россіи (на Кавказѣ))

СЮЖЕТЫ. ПРОИЗВЕДЕНІЙ.	Когда произ- ведены произ- ведения.	Цѣна каждого произведения.	Кому произведеніе при- надлежитъ или выставлено для продажи.	Желаютъ получить выдан- ные или выкупленные заказомъ или пожеланіемъ покупателя выкупить этотъ графъ.
<u>Улица в Ярмолинцахъ (Мѣст. г.б. Губ. Каменецка- Подольска)</u>	<u>в. 1882 г.</u> в. 1882 г. в. 1882 г.	<u>1 рубль</u> (1 рубль)	<u>Художнику</u> для продажи.	<u>Художнику</u> для продажи.

Иванъ Рубо

с. 173

1882

академічне звання, а сама картина була виставлена на продаж за 2тисячі карбованців.

Але молодого художника найбільше приваблював Кавказ. Свої враження він майстерно розкривав у малюнках, численних етюдах,

ескізах — «Переправа», «Горці», «Дар'яльська ущелина» тощо.

Широку популярність в Росії він отримав в 1880-х роках, коли представив публіці 18 великих картин, призначених для «Храму Слави» в Тифлісі. На його полотнах оживала історія підкорення Кавказу Російською імперією. Тоді то він і задумав створення першої великої панорами з подій кавказької війни - взяття російськими військами аулу Ахульго, що став ключовим моментом важких боїв з горцями Шаміля.

Молодий художник рано зацікавився зображенням на полотні батальних сцен. Причому його не цікавили подвиги великих полководців, він хотів зображати війну без прикрас, такою, якою вона була насправді: з кров'ю, жорстокістю, стражданням, радістю перемог і горем важких втрат. У період навчання в Мюнхені він щоліта приїжджав до Росії, особливо часто бував на Кавказі. З кожної такої

поїздки художник привозив масу етюдів, на основі яких згодом створювалися картини.

Для створення панорами мало написати велике полотно, необхідно оформити предметну експозицію переднього плану, яка природно переходить в живописне зображення. Художнику довелося освоювати нову для себе справу, стати і бутафором, і скульптором, і світлотехніком. Перша російська панорамою «Штурм аулу Ахульго», для якої довелося спорудити спеціальний будинок, була представлена глядачам у 1896 році на художньо-промисловій виставці в Нижньому Новгороді.

Успіх був приголомшливим, перед будівлею панорами постійно

стояла черга. У газетах з'явилися захоплені статті. Добре була зустрінена панорама і побратимами по живопису, які відзначали її безсумнівні художні достоїнства.

Цей успіх окрилив майстра, і він приступив до грандіозної роботи по створенню нової панорами, присвяченій обороні Севастополя під час Кримської війни. Робота проводилася в передмісті Мюнхена протягом трьох років. Разом з Рубо над створенням панорами працювали і німецькі художники. Вражають масштаби панорами, створеної в такий короткий термін. При висоті полотна в 14 метрів, його довжина становила 115 метрів. Тільки предметний план панорами склав близько 1000 квадратних метрів. До відкриття панорами в 1905 році, в Севастополі довелося побудувати спеціальний будинок за проектом військового інженера підполковника Ф.І. Енберга. Успіх панорами перевершив всі очікування, у глядачів створювалася ілюзія реальності історичної

події, що розгортається прямо на їхніх очах.

Авторитет художника-баталіста Рубо став у Росії надзвичайно високий.

Його запросили в Петербурзьку академію мистецтв викладати батальну живопис. В Академії він пропрацював понад 8 років, виховавши чимало прекрасних баталістів, серед його учнів були М.І. Авілов, М.Б. Греков, П.І. Котов.

У 1908 р. він стає академіком; у 1910 р. — дійсним членом Петербурзької АМ.

Відзначений численними нагородами: орденами Почесного легіону (1890, Баварія), св. Михаїла, св. Анни 3-го ступеня (1897), св. Станіслава 2-го ступеня (1902), Пруським орденом Корони 2-го ступеня (1907), св. Анни 2-го ступеня (1908), св. Володимира 4-го ступеня (1913).

Іншою відомою його панорамою на честь героїв Вітчизняної війни 1812 р. стала «Бородінська битва». Коли було прийнято рішення відкрити в Москві панораму, присвячену Бородінській битві, голова Комітету по влаштуванню військово-історичних музеїв генерал М.М. Сухотін за дорученням імператора звернувся до Рубо. Але розмова йшла не про контракті на виготовлення панорами, а поки тільки про ескізи, які будуть розглянуті імператором. Розміри панорами вирішили зробити приблизно такими ж, як і у Севастопольській. Спочатку Франца Рубо хотів відобразити в панорамі запеклий бій за батарею Раєвського, коли проходила контратака російських частин під керівництвом генералів Єрмолова і Кутайсова. Був підготовлений великий ескіз, але імператор його відхилив. Ось як це описував «Російський інвалід»: «Бій за Курганную батарею давав художнику повний простір зобразити російські війська з найкращого боку, показати їх доблесть ... словом, виходила справді «російська» панорама. Ескізи, написані з великим підйомом і художнім чуттям, були готові, але тут сказала своє вагоме слово комісія, яка запропонувала художнику зобразити інший момент битви, а саме опівдні, коли почалися величезні кавалерійські атаки наполеонівської кінноти, найбільш характеризують, на думку комісії, Бородинський бій ». Відстояти свою ідею Рубо не зміг. У живопис, як не дивно, втрутилася політика, спрямована в той період на

зміцнення союзу з Францією. «Я пишу панораму для росіян, а мене змушують писати торжество французів», - скаржився Рубо в листі до одного із своїх друзів. У листопаді 1910 року новий ескіз був схвалений, а в березні наступного року Військове міністерство уклало з Рубо контракт на створення панорами. В основу сюжету було покладено один з ключових моментів Бородинської битви - штурм французами села Семенівське. Роботи знову були організовані в передмісті Мюнхена, де побудували спеціальний павільйон. Крім німецьких художників Рубо запросив для роботи над панорамою свого учня І.Г. Мясоєдова, який на його прохання робив замальовки на Бородинському полі.

Грандіозна робота була виконана в строк, і восени 1912 року на Чистопрудному бульварі в дерев'яному павільйоні, побудованому за проектом П.А. Воронцова-Вельмінова, панораму «Бородіно» побачили глядачі. Відкриття панорами відбувалося при величезному скупченні людей, приїхав на нього і імператор Микола II. Панораму розташували у круглому залі, де глядачі розглядали її з центральною

оглядового майданчика, що посилювало й ілюзію реальності навколишнього простору.

На жаль, будинок, побудований для панорами, незабаром постаріла і через 6 років його закрили, а полотно зняли і скачали на вал. Предметний план виявився частково втраченим. Але сам Рубо міг дізнаватися про долю своєї панорами тільки з рідкісних листів друзів. Напружена робота над панорамою підірвала його сили, художник серйозно захворів і в 1913 році виїхав для лікування в Мюнхен. Незабаром почалася Перша світова війна, потім революція.

Повернутися на батьківщину Франц Олексійович Рубо вже не зміг. Не маючи останніми роками значних замовлень, жив майже в повному забутті. Майстер батальних панорам помер 13 березня 1928 року в Німеччині.

Література:

1. Віхи історії 1400 – 2000. // Вперед. – 2000 – 19 серпня. – с. 1.
2. Слободянюк П. Я., Хоптяр Ю. А. Місцеве самоврядування Хмельниччини: Нариси історії місцевих громад Ярмолинецького району. – Хмельницький: Поділля, 2004. – 507 с.
- Співак В. Історія однієї картини. // Вперед. – 2003. – 27 вересня.
4. Олійник І. Одну з найвідоміших своїх картин Ф. Рубо написав в Ярмолинцях. // “Є”. – 2004. - № 24. – 9 вересня.
5. Фурман Б. Поїздка зі знаком “плюс”. // Вперед. – 2000. – 1 квіт.

Інформаційне видання

Майстер панорамного живопису

(до160 -річчя з дня народження Ф. Рубо)

Відповідальна за випуск:

Гриб М.А.- директор Ярмолинецької ЦБС.

Укладач:

Москаленко В. М. – бібліограф-краєзнавець.

Папір офсетний. Формат 21x14,5. Друк ізографією. Наклад 18 примірників

Підписано до друку: 2016 року. Віддруковано з готового оригіналу – макета

Ярмолинецька ЦБС. Сmt. Ярмолинці пл.. 600-річчя Ярмолинець, 1а

